

Naši cilji

Na trgu, kjer so pred nekaj sto leti obglavili Ivana Gradnika, ker je hotel svobodo in pravico in se je zato boril proti graščakom, še ni bilo zbranih toliko ljudi kot preteklo nedeljo. Prišli so od vsepovsod iz Brd, Soške doline, Banjske planote, Idrije, Vipave, Krasa, Furlanije v Gorico. Prišli so, da pokažejo, kako se naš delavec trudi v tovarni, kako naš kmet obdeluje svojo zemljo, kako prideluje potrebno hrano.

Bili so pomešani Slovenci, Italijani in Furlani brez razlike, brez sovraštva. Slovesno so korakali drug poleg drugega, združeni v skupnem delu, v skupnem trpljenju. Skupaj sta vihrali slovenska in italijanska zastava z rdečo zvezdo, simbolom borbe proti fašizmu, bratstva med narodi in miru.

Veliki so ti cilji. Njihova dosega pomeni svobodo za vse narode, pomeni delo in napredek; konec zatiranja, konec oblasti samozancev, kronanih borznih spekulantov, poklicnih dušiteljev ljudske volje in naporov za napredek. Zato se tako vztrajno bori proti nam vsa ta lepa družčina, kateri grozi z našo zmago kazen za vse krivice in grozodejstva, ki so jim počeli, ko so vladali, grozi jim gotovost, da ne bodo nikoli več počivali na sadovih tujih naporov.

Propadli so v vojni, v borbi svinčenih krogel; smotno so bili poraženi na volišču, v tekmi gumijastih kroglic. Ostaja jim zadnje polje, polje zahrbtnega ščuvanja, laži in vohunstva. Na tem polju se mi ne poslužujemo istega orožja kot naši nasprotniki. Naš odgovor na njihove nakane je jasnost naših ciljev, za katere se borimo z delom in resnico. Uspešnost teh naših sredstev smo videli v nedeljo v Gorici.

Pokazeli smo, kaj in kako delamo. Da se lotimo in da smo tudi sposobni izvršiti vsako delo: kmetovati, gojiti vse vrste obrti, vladati strojem, ustvarjati pesem, knjigo in podobe. Vse to delamo radi, delamo s poletom složni delavci, kmetje in intelektualci, Slovenci in Italijani. In tako složno združeni v delu zahtevamo za naše delo priznanje, zahtevamo ljudsko oblast. Kajti le tedaj, ko bodo vodili upravo ljudje, ki jih bomo mi volili in ki bodo za svoje delo nam odgovorni, bomo imeli zagotovilo, da nas pri delu za obnovo ne bo ovirala ne spekulacija ne črna borza; da nas pri naših skupnih naporih ne bo dražilo izzivanje in rovarjenje nekaznovanih zločincev in njihovih zagovornikov.

To je povedal prvi goriški festival del. Povedal je vsem, ki delajo za te cilje v naših gorah ali v Furlanski nižini, v mestu ali na vasi da nas je mnogo, da je v našem delu, slogi in odločnosti velika sila, pred katero izgine vse, kar je našim svetlim ciljem sovražnega, vse kar je hinavskega, kar ne sloni na delu temveč na opraviljanju, ne na graditvi ampak na razdiranju, izgine poraženo in osramočeno, kakor so izginiti junaki 4. novembra v zatišje svojih soban.

Naša pot pa ostane prosta in sončna. Po nji korakamo združeni pod zastavami z rdečo zvezdo, med pesmijo dela in bratstva.

FESTIVAL DELA V GORICI

NAPREDEK IN OBNOVA, TO NAŠA JE NALOGA — JUNAKOM BORBE, SLEDIJO JUNAKI DELA — ZEMLJO TISTEMU, KI JO OBDELUJE

Gorica je doživela svojo največjo manifestacijo dela. Prvič po osvoboditvi so slovenske in italijanske množice goriške napolnile ulice Gorice. Že v zgodnjih jutranjih urah so prihajale posamezne skupine iz bližnjih in daljnih krajev. Začele so se harmonike in druge godbe, ki so ustvarile veselo razpoloženje med zbirajočo se množico. Predmestja Gorice so bila okrašena z slovenskimi in italijanskimi zastavami z rdečo zvezdo, v izložbah so bile slike maršala Tita in generalisima Stalina ter voditelja italijanskega proletariata, Togliattija. Na vsakem koraku v predmestjih naletiš na velike napise, ki izražajo težnje in voljo priključitve k Jugoslaviji in posebno so vidni napisi, ki povdajajo največjo pridobitev iz narodno osvobodilne borbe, slovensko-italijansko bratstvo. Na trgu Catterini so se začeli zbirati in razporejati v pokretno povorko okrašeni simbolični vozovi in množice delavne ljudstva, ki so jih spremljale. Okoli 10. ure se je veličastna povorka začela premikati proti Koronu, skozi Carducci-jevo ulico, po Travniku, skozi Raštel, po trgu Cavour, ulico Mazzini, Nazario Sauri, d'Acosta, mimo glavnega kolodvora, in se zopet vračali po korzu Roosvelta in Verdi po ulici Oberdan do Travnika. Od samega zbirališča je tisočglava množica držala špalir in burno pozdravljala mimo korakajoče se manifestante, ki so prepevali revolucionarne in narodne pesmi. Godbe so igrale koračnice, vse mestne ulice, skozi katere se je vila povorka, so bile ena sama reka zastav, ki so plapolale v prijetni sončni Gorici. Bilo jih je na tisoče slovenskih in italijanskih. Na čelu povorke so bile zavezniške, sovjetske, jugoslovanske in italijanske zastave. Za njimi so ponosno korakali borci osvoboditelji Gorice, Garibaldinci in slovenski partizani. Ljudstvo jih je navdušeno pozdravljalo in vzklikalo svojim junaškim osvoboditeljem. Takoj za Garibaldinci in partizani so bili močno zastopani tovariši, ki so se pred tednom dni vrnili iz ujetništva v Franciji. Nosili so svoje prapore in napisne table. Oblečeni so bili v črnih uniformah s jugoslovansko trobojnico na rokavu in bleščečo rdečo zvezdo na čepici. Slečili so interniranci iz Nemčije. In končno so se vrstili simbolični vozovi. Na čelu se je pomikal avto, simbol današnje manifestacije, z napisom v italijanščini in slovenščini: »Preglejte nas in seštejte nas!« Na avtomobilu je bila v miniaturni izdelano kovaško nakovalo, veliko kolo in obnovitveno orodje. Spodaj pravtako slovenski in italijanski napis »Enotni v borbi — enotni v delu!« — Za tem so goriški tiskarji, v katerem se tiska Soški tednik, glasilo SIAU-ja za Goriško ter italijansko antifašistično glasilo Fronte Unico. Posebno navdušenje je povzročilo med ljudstvom to, da so na njim tiskarji tiskali »Soški tednik« in »Primorski dnevnik« v zmanjšani izdaji. Takoj za tiskarji se je pomikal voz iz severnega kvarta z izdelki stekla. Učinkovito je vplival napis

»Delu cast in oblast!« Stedite so na vozovih menančne delavnice (vrtek Kersevan, strukej; nato neksumi izdelki predimice iz rod-gore z napisom »Riocemo kruh, mir, delo in bratstvo!« ne samo v slovenski in italijanščini, marveč tudi v angleščini. Sledili so vozovi podjetja SAFOG (livarna in strojarna) ter podjetja Brunschweiger za barvanje in izdelavo nogavic z prav resničnim napisom; ki ga želi vse primorsko ljudstvo: »Samo v pravičnem miru si bomo lahko vspostavili naše gospodarske odnose s svetom!« — Posebno pozornost je vzbujal goriški grad, ki je prikazal kapitalistično družbo in izkoriščanje delovnega ljudstva Gorice, kako živi poleg grada revna delavska družina, na zadnji strani pa slika kapitalista ki sedi poleg steklenice šampanjca in se nasmiha revščini. — Tudi na tem vozu se odražala pomemben napis: »Kdaj bo konec izkoriščanja delovnega ljudstva Gorice?« — Med ostalimi goriškimi podjetji je zastopana tudi elektrarna. — Mnogo pozornosti je vzbujala med ljudstvom prva slovenska šola v Gorici po 25 letnem suženjstvu. Na vozu je bil razporejen cel razred z učenci in učiteljico, ki so med manifestacijo prebirali slovenske knjige. Vsako podjetje je spremljalo svoj voz, odmevale so pesmi o svobodi in delu, in godba je proigravala vmes. Za Gorico so stopali izmučeni Kraševci in prikazali zločinstvo fašizma in uničenje njihovih domov ter istočasno pozivali na obnovo porušene domačije. Ljudstvo je preklinjalo fašizem, ko je zagledalo v miniaturni grozodejstva fašističnih barbarov obenem pa zahtevalo, da se že končno pristopi k odločilnemu čiščenju fašističnih ostankov, ki še danes rovarijo in sabotirajo obnovo in povzročajo ljudstvu še večjo bedo. — Ob istem času kaže, vas za vasjo koliko so pripomogli v narodno osvobodilni borbi, kako so mladinke predle in pletle za naše borce. Napisi in vzkliki odločno zahtevajo svoje pravice kot »Kjer so naše žrtve, tam so naše meje!« »dajte nam ljudsko oblast«, »sami si bomo gradili svoje domove«. Dramatično se je prikazalo fašistično preganjanje našega ljudstva, prizor ko SS-ovec skupno z domobrancem in italijanskim fašistom pretepa in suva mladince v verigah, mati za njim vije roke in joka. Drugi vozovi ponazorujejo trpljenje naših internirancev v nemških taboriščih smrti, ki so obdana z bodičasto žico. Neposredna okolica Gorice — Š. Peter, Sovodnje, Vrtojba, Štardrež — je pokazala svoje bogate vrtnarske pridelke, ki jih vozi na goriški trg in s tem predočila koliko je Gorica sama odvisna od svoje okolice. »Gorica brez okolice — otok brez življenja!« Solkanci so se izkazali v svoji lesni industriji in mesnatih izdelkih. Prepevajoč je korakalo za vozovi prosvetno društvo »J. Šrebrnič« in tako je sledila vsa okolica od Bilj s svojo ljudsko opekarno do Dornberga in Prvačine s svojimi vinogradi. Množica je vse to burno pozdravljala in vzklikala Rdeči armadi, velikemu

Titu, Stalinu, zaveznikom in slovensko-italijanskemu bratstvu.

Brda kažejo svoj napredek

Brda so pokazala svoje mirojubno življenje in hitri potek obnovitvenih del pod vodstvom svoje narodne oblasti. Kmetje gospodarji svoje zemlje pridelujejo v miru in zadovoljstvu vino in obdelujejo sadovnjake, kažejo kako so v fašistični dobi v strahu in tajno žgali žganje med grmovjem in kako je nemoteno žgejž danes v pomnoženi količini. Na drugi strani so pa koloni, ki se še vedno pehajo za pičel pridelek in se morajo še vedno boriti za svoje pravice. Njih voz nosi napis: »Zemljo tistemu, ki jo obdeluje!« — Odločno so Brda na braniku vseh pridobitev ljudske oblasti, kajti oni so edini obdržali ljudsko oblast v svojih sončnih vinogradnih gričih, oblast ki je zrasla tekom štiriletne borbe za katero so Brda prispevala ogromen delež žrtev in skovali nerazdružljivo bratstvo s svojimi sosedi Furlani. — To kar pravijo Kraševci: »Kjer so naše žrtve, tam so naše meje!« velja posebno za naša Brda. Od Oslavia pa do Korade in Idrije proti slovi Benečiji ležijo junaki narodno osvobodilne borbe iz vseh delov Jugoslavije, poleg jugoslovanskih borcev so prelivali kri junaški Garibaldinci, iz katere je zraslo večno bratstvo med slovenskim in italijanskim narodom.

Italijanske množice za Titovo Jugoslavijo

Kot še nikoli poprej Gorica ni imela pomešanega v svoji sredi toliko italijanskega delovnega ljudstva kot na današnji manifestaciji. Na stotine italijanskih zastav, mnogoštevilni napisi, ki zahtevajo smrt reakciji in pozdravljajo slovensko-italijansko bratstvo, ki so jih nosili naši sosedje iz Furlanije, so oživelj Gorico in jo prepojili z navdušenjem. Iz tisočev grl so prihajali vzkliki novljuski republiki Jugoslaviji in njenemu velikemu voditelju, maršalu Titu. Na čelu svojih vozov so nosili slike velikih treh voditeljev, Stalina, Tita in Togliattija. Pokazali so svoje življenjske razmere in posebno je prišla do izraza njih želja do dela in želja po zbliznanju in sodelovanju s bratskim in delovnim slovenskim narodom, ki si enako želi teh pogojev življenja in mirnega sožitja pod novo ljudsko oblastjo združeno v dem. fed. Jugoslaviji. Zastopani so bili večji in manjši kraji Furlanije: Gradiška ima mizarško zadrugo, Villesse kaže svojo pridelke kot koruza, itd.; Romans ob Soči z velikimi zastavami, kakih 25, Farra ob Soči, Versa, Krmin so tudi izgledali kakor v morju zastav, ki jih je nosilo med petjem in godbo delovno ljudstvo furlanskih trgov in vasi. Sledile so vasi Mariano, Medea, Sdrausina, in druge. — Kraj Versa je prinašal napis: »Želimo delo in obnovo, a ne maramo reakcije!« — Krmin pa prinaša duhovito opombo, da vsi njih bogati pridelki končajo na goriškem SEPRA-Lu.

Soška dolina na delu in obnovi

Na čelu Soške doline so stopali delavci iz cementarne v Anhovem ter prikazali njihov vsakdanji trud, brez katerega ne more biti obnove. Interniranci iz Deskel so prikazali trpljenje v Auschwitzu, Belsenu in Dachau. Ostale vasi Kanalskega okraja vsaka svojo domačo obrt. Tolmin je imel na vozu razstavljeno mlekarino in mlekarne izdelke kot sir, maslo itd., ter tri vozove, ki kažejo obnovo v teku, tako most in druga popravila, ki so potrebna za vzpostavo prometja. »S Titom v borbi — s Titom v svobodi!« se glasijo gesla, ki jih nosijo. Kobariški okraj je prikazal pastirsko življenje v planinah, prosvetno društvo »S. Gregorčič« je imelo v sprevedu veliko rojstne vasi goriškega slavčka, posebno lepe prizore so nam nudili na teh vozovih pastirčki in predice. Rudarji iz Bovškega so pokazali njihovo voljo do udarniškega dela, za njimi pa rudarji iz Idrije, ki prikazujejo nov polet in novo življenje v rudnikih živega srebra, ki ga modro urejuje ljudska oblast v coni B. Zastopana je bila domača industrija idrijskega čipkarstva. Delavska godba je negrenehoma igrala delavske pesmi; zanimalo je »vila dolga povorka idrijskih rudarjev, ki so nosili dve veliki rdeči proletarski zastavi.

Na vrsto je prišel Bovec. Divji lovci so prikazali idilično in srečno življenje v »planinskem rajnu, bili pa so tudi v času osvobodilne borbe hrabri partizani.

Cerčno, bivša partizanska prestolica na Primorskem, je pokazala zimsko partizansko življenje ter svoje delavnice in napredek ter uspehe v borbi za obnovo.

Na koncu povorke, ki je šla preko sto vozov in kamionov, so posebej odražali alegorični vozovi iz cone B. kot Idrija, Ilirska Bistrica, Ajdovščina, Trnovo, itd., z največjimi uspehi na obnovitvenem polju, kajti tam je oblast v rokah ljudstva in ljudstvo ima vse možnosti in pogoje, da obnovi svoje gospodarstvo, ki je predpogoj za novo in srečno življenje. Ko je preko dvajsettisočglava množica prešla celo mesto med petjem in vzklikanjem bližajoči se popolni svobodi Primorske, so šli vozovi na njim določena mesta medtem ko se je množica zgrnila v najlepšem redu na Travnik, kjer je bila postavljena tribuna. Okoli tribune so se zgrinjale italijanske, slovenske in jugoslovanske zastave. Bilo jih je več stotin. Pred tribuno so se razporedili partizani in Garibaldinci v enakih uniformah, ter tovariši repatriiranci iz Francije. Na desni strani je zavzele mesto več stotin pevcev, na levi pa vse godbe, ki so sodelovale v veličastni manifestaciji dela.

Množica pozdravlja ljudske predstavnike

Pred mikrofonom je dr. Slibar v imenu pripravjalnega odbora pozdravil najprej predsednika PNOO za Trst in slov. Primorje, tov. Franca Bevka, in tajnika pokrajinskega odbora Slovensko-Italijanske Antifašistične Unije,

tov. Laurenti Eugenia; tov. Baobiča, člana PNOO, tov. Muslina od pokrajinskega odbora Enotnih sindikatov; tov. Ukmarja, predsednika Zveze primorskih partizanov; junaške borce garibaldince z komandantom Sandrom na čelu.

Povzel je besedo predsednik PNOO, tov. Bevk, ki ga je množica viharno pozdravila in vzklikala »Hočemo svojo ljudsko oblast!« Dejal je: »Ko vas danes vidim, da ste prišli iz vseh strani goriške dežele, mi misli uhajajo v tiste čase, ko so hoteli fašisti za nami izbrisati vsako sled slovenstva. Po bridkih izkušnjah smo se odločili, da se otresemo tujega jarma in se združimo z vsemi brati v Jugoslaviji. Zgrabili smo za puško in jo nismo odložili vse dokler ni bil sovražnik uničen. Prepričani smo bili, da se v tej borbi odloča naša usoda. Reakcija nam je prišepetavala, da naj čakamo, a mi tega nismo storili, borili smo se in zmagali, reakcija pa še vedno čaka. V tej borbi smo skovali slovansko-italijansko bratstvo, ki je temelj miru v tem delu Evrope. Z bojem smo si priborili svobodo in demokracijo in zdaj gre za to, da se spoštujemo naše pravice in mednarodno priznanje. V svetu imamo še mnogo nasprotnikov naše svobode, imamo pa še več prijateljev, imamo ob svoji strani tudi naimočanjšega zaveznika in to je — naša pravica. Mi za naše žrtve ne zahtevamo nič drugega kot to da o svoji usodi sami odločamo. Prihajajo morda k vam tudi taki, ki vam prišepetavajo, češ, da so tudi oni za Jugoslavijo, ampak ne za Titovo. Izgleda kot, da imajo v žepu dve Jugoslaviji na izbiro. Če bi bila res taka Jugoslavija kakršno imajo oni v žepu, potem bi Jugoslavije sploh ne bilo. Danes je samo ena Jugoslavija, to je Titova, kar so tudi pokazale zadnje svobodne volitve. V boju smo bili izdajalci, tudi sedaj ji hočemo služiti z delom svojih rok. To dokazuje naš festival dela, najlepša manifestacija goriškega ljudstva. Dokažimo svetu, da nimamo samo volje po svobodi, ampak tudi voljo do obnove naše izmučene in trpeče domovine. Naše geslo je: Hočemo sami odločati o svoji usodi. Kot smo z orožjem pripomogli k zmagi, tako bomo v enotnosti in bratstvu pripomogli k obnovi naše zemlje in boljši bodočnosti.« In končal je: »Naj živi delovno svobodno primorsko ljudstvo!« — Besede Predsednika in slovenskega pisatelja so navdušili množico, ki ni hotela prenehati z vzkliki in pozdravi narodni oblasti in njenim predstavnikom.

V borbi smo si skovali slovansko-italijansko bratstvo in še nadalje ga bomo kovali

Za njim je prevzel besedo v italijanščini tajnik pokrajinskega odbora SIAU-ja, tov. Laurenti: »Festival je dokazal, da je bratstvo med Slovenci in Italijani, med delavci, kmeti in inteligenco, resnično. Reakcija hoče spremeniti izid vojne, ki smo jo prav kar izvojevali nad fašizmom, v svoje imperialistične namene, toda ljudstvo s svojo današnjo manifestacijo je še enkrat glasno in enotno zahtevalo, da se ne sme nikdar več ponoviti imperialistična vojna. Vojno smo preizkusili in jo nočemo preizkusiti nikdar več. Naj bo konec sprehajanja fašistov po naših ulicah. Oni spadajo v zapore in koncentracijska taborišča! Danes smo pa priča ravno nasprotnega: fašisti so na svobodi, a partizani so v zaporih. Ta manifestacija je dokazala, da hoče zdrav italijanski narod skupaj s Slovenci obnavljati, zgraditi si granitni blok, ki bo ustvaril srečno bodočnost in boljše življenje. Reakcija je kriva vseh solz naroda. Kot smo zlomi-

li fašizem, tako bomo uklonili reakcijo; brez ljudske oblasti ni pravice; brez ljudske oblasti ni pravice; brez ljudske oblasti ni pravice. (Množica burno pozdravlja: Živel Tito, živel Togliatti, hočemo k Jugoslaviji). V neštetihih prilikah smo že izrazili voljo priključitve k Titovi Jugoslaviji, ker tam se uresničujejo naše težnje. Tam niso suhe besede, ampak dejanja govore. Tam zemlja pripada kmetom, tam varne pripadajo delavcem, ki so jih s svojim znojem priborili. Za to smo se borili in zahtevamo, da se spoštuje Atlantska karta o samoodločbi narodov. Bodimo enotni delavci, kmetje, intelektualci. Zato hočemo, da zadoni visoko naš klic: kruha, pravice, deo in smrt fašizmu!«

Nadalje je spregovoril tov. Julij Beltram - Janko, tajnik okrožnega odbora SIAU-ja za Goriško, ki je pozdravil množico, ki je dokaz sile in moči delavnega ljudstva Goriške. Dejal je med drugim:

»Nikdar ne bomo dopustili, da bi nas ponovno opeharili za naše izvojevane pridobitve: za našo ljudsko demokratično oblast. Dokazali smo, da smo sposobni, da sami upravljamo in vodimo, ker smo ljudje dela«. To je množica silno odobraval. »Za fašiste ne sme biti svobode, oni naj za svoja grozodejstva položijo račune pred ljudstvom, zahtevamo zanje ljudsko sodišča, zahtevamo našo ljudsko oblast. Mi smo trdno odločeni braniti svoje in preprečiti podle nakane sovražnikov ljudstva. Po tej poti bomo nadaljevali borbo, ker je naša pot pravična«. Dalje je dejal: »V bratskem objemu z vsem kar je poštenega in iskrenega med italijanskim in slovanskim ljudstvom korakamo proti cilju, kjer že kraljuje ljudska oblast, v dem. fed. Jugoslaviji.«

Nato sta še govorila tovariša Marini Vincenzo - Banfi in Gasparini, ki sta govorila v imenu SIAU-ja. Obračunala sta z goriško reakcijo in duhovito prikazala zadržanje zbeganih ostankov fašizma do ogromne množice, ki je tako jasno spregovorila v imenu vsega delovnega ljudstva goriške dežele in mesta.

V zaključek te mogočne manifestacije so združeni pevski zbori zapeli »Pesem o svobodi«, nakar je godba zaigrala himno vseh narodov »Internacionalo«. Ljudstvo je pa v zboru pripevalo in vzklikalo bratstvu med narodi ter ljudskim voditeljem Stalinu, Titu, Togliatti-ju.

Nakar se je množica disciplinirano razšla, prepevaje svobodoljubne pesm. Kot rečeno take manifestacije Goriča še ni doživela. V povorki je korakalo do 20.000 ljudi, vsega pa je bilo na goriških ulicah kakih 40.000 udeležencev. Vsi so imeli pripete spominske značke praznika dela v Gorici. Ker se je ljudska manifestacija vršila v najlepšem redu ni prišlo do nobenega najmanjšega incidenta in tudi zavezniški policiji ni bilo nikjer treba posegati vmes.

Zavezniško priznanje
HEADQUARTERS ALLIED MILITARY GOVERNMENT GORIZIA AREA
PREVOD
NOO-ju
v GORICI

Vam čestitamo za vašo uspešno včerajšnjo organizacijo, katera se je vršila za »Festival dela«.

Smo prav zadovoljni za izvrstni red udeležencev. Naj bo to začetek navdušenja, ki znači prvi korak k složnosti in k boljšim odnosom med prebivalci tega ozemlja.

K. L. Shirk, Major
Area Commissioner

Gorica, 21. XI. 1945.

Zavezniški vojaški upravi
za Goriško okrožje

v GORICI

Zahvaljujemo se Vam za Vaš dopis z dne 18. t. m. v zadevi organizacije »Festivala dela«, ki se je vršil dne 18. t. m. Pri tej priliki se Vam zahvaljujemo za Vašo prijazno pomoč, katero so nudili Vaši organi javne varnosti in za oblastveno dovoljenje glede uporabe potrebnih prevoznih sredstev.

Veseli nas Vaše priznanje o miroljubnosti našega ljudstva in tudi pri tej priliki Vam želimo zagotoviti, da smo vedno in da bomo tudi v bodoče vedno vse storili, kar je v naši moči, za prijateljsko sožitje obeh narodnosti v tej pokrajini, kar je tvorilo vedno bistveno načelo našega političnega programa.

Za
OKROŽNI IZVRŠNI ODBOR
tajnik Vizintin Bogomil

Pregled svetovnih dogodkov

Potek vladne krize v Franciji

Še zadnji torek preteklega tedna so izvolili generala de Gaulle-a za predsednika francoske vlade, a v petek je moral že spet odstopiti. Dasiravno ne prinašajo dosedaj poročila iz Francije še nič točnega in sploh ni še uradne izjave o nastali krizi, vendar se že vsi spominjajo na predvolilni program francoskih komunistov in socialistov, ki so že takrat zavzeli stališče, glasom katerega so zahtevali, naj se bodoči predsednik vlade zaveže, da bo izvrševal program skupščinske večine. Sedaj je torej prišel čas, ko hoče komunistična in socialistična stranka dosledno izvajati program, ki ustreza željam večine francoskega ljudstva. Gre za vprašanje svernenitve skupščine. Ljudsko re-

Novo Sobranje v Bolgariji izvoljeno Zmagoslavje Domovinske fronte

Preteklo nedeljo, 18. novembra so bile v Bolgariji prve svobodne demokratične volitve v ustavodajno narodno sobranje. Na predvečer volitev je govoril ustanovitelj bolgarske Domovinske fronte Georgij Dimitrov. V svojem govoru se je dotaknil vprašanja, kaj bi bilo z Bolgarijo, ako bi je pravočasno ne rešila Domovinska fronta. Ni več me sebojnih razprtij, ne kaosa, ne anarhije, temveč medsebojno razumevanje s katerim je bolgarsko ljudstvo že do sedaj doseglo značne uspehe.

Bolgarija ima sicer res še važne probleme, ki jih mora reševati — tako je dostavljal Dimitrov — a komunisti niso sanjači, temveč realni politiki, ki bodo uredili mednarodni položaj svoje dežele ter sklenili dostojen in trajen mir.

Dimitrov je govoril tudi o balkanskih narodih. Ko je omenil volitve v Jugoslaviji je rekel, da vsi svobodoljubni narodi pozdravljajo maršala Tita zaradi slavne zmage ljudske fronte, a da ima bolgarsko ljudstvo bolj kot vsak drug narod razlog, da se veseli nad to sijajno zmago.

Tudi Bolgarija je dosegla pri nedeljskih volitvah vseljudo zmago nad reakcijo — »opozicijo«. Tako je izvoljena na Bolgarskem 26. narodna skupščina. Zgodovina Bolgarije ne pomni tako visokega odstotka volivcev (90—95%). Za Domovinsko fronto je glasovalo 80% volivcev.

Nacistični vojni zločinci pred sodiščem

Izmed glavnih tožilcev je kot prvi prebral obtožnico Amerikane Halderman. Angleški tožilec pa je priklical s svojo obtožnico v spomin koncentracijska taborišča kot so bila v Belsenu, Dachau, Buchenwaldu, Mathausenu in vsepovsod po Nemčiji. Ni izpustil poglavja, ki se podrobno peča z grozodejstvi kot jih je bila zmožna vršiti samo Gestapo. Naštel je celo vrsto mučilnic Evrope v Franciji, Belgiji, Luksemburgu, na Danskem in drugod.

Ko je Lawrence otvoril zasedanje je posebno polagal na srce prisotnim sodelavcem pri tera-

Gospod Guverner

Smatrali ste, gospod major Shirk za potrebno, da v dokaz nepristranosti ZVU pošljete podobne čestitke tudi gospodu predsedniku pokrajine dr. Huguesu. Morda je gospod dr. Hugues zaslužil to priznanje s tem, da je kot disciplinirani član svoje stranke izza zaprtih oken opazoval kako ljudstvo, katerega naj bi on »po milosti zaveznikov in volji goriške protiljudske in šovinistične gospode« komandiral, mogočno in veležastno manifestira svoje zahteve po ljudski oblasti, svoje bratstvo ter svojo slogo v delu?

Eno zaslugu ima pa tudi gospod Hugues pri uspehi naši manifestaciji, namreč to, da s svojim deležem pri poizkusih razbijanja enotnosti našega ljudstva pomaga pri utrjevanju naše odločnosti in strnjnosti v borbi za ljudsko oblast. To odločnost in strnjnost je pokazal prvi »Festival dela«.

Tudi v Palestini so še nemiri; angleške čete ki so razmeščene v Sveti deželi morajo ostati na svojih mestih... neprijetni dogodki so bili tudi v Egiptu.

»Izvestija« pa pišejo o resničnem položaju v severni Perziji in dostavljajo, da ni res, da bi tam izbruhnila separatistična vstaja in, da bi tu pa tam prišlo do spopadov s policijo, kakor je pred nedavnim ponovno javil londonski radio.

Interesirana propaganda je raztrosila tudi laži o ruskih tovornih vozovih s puškami in s strojnimi za azerbejdžansko prebivalstvo...

V resnici so bile v severni Perziji, le demokratične volitve v krajevne samoupravne organe. Rusi niso odgovorni za spopade.

Prebivalci severne Perzije so večinoma Azerbejdžanci. Razmere tam pri njih so bile približno take kot pri nas tu, v ožji domovini na Primorskem, kjer nismo smeli imeti pod fašizmom ne šol v svojem lastnem jeziku in ne izdajati svojih knjig, listov itd.

Sedaj so Azerbejdžanci severnega Irana ob priliki volitev zahtevali od Perzije iste svoboščine kot pritičejo suverenemu narodu.

Poleg perzijskega jezika zahtevajo pouk v materinem azerbejdžanskem jeziku; slično naj se zgodi na sodnih in sploh na vsem polju samouprave, ki je demokratična zahteva azerbejdžanskega prebivalstva.

POGREB nad 100 partizanov in talcev

Zveza Primorskih Partizanov sporoča: V nedeljo, 25. t. m., ob 9.30 zjutraj se bo vršil v Gorici veličasten pogreb nad 100 partizanov in talcev, ki bodo prenešeni iz krajev, kjer jih je zadela naci-fašistična krogla.

Zalna svečanost se bo vršila na Travniku, kjer bo sledil cerkveni obred.

Vsi Partizani, »Patrioti« in sodelavci so vabljeni, da se zadnjič poslovijo od Tovarišev, ki so dali svoje življenje v borbi za svobodo.

Večna slava Junakom naroda!

Vabljeni so tudi vsi tovariši iz goriškega okrožja, ki so se svoj čas borili v Španiji za svobodo.

V soboto dne 24. novembra ob 8. uri zvečer bo v dvorani Ljudskega doma v Gorici zalna seja v spomin vsem padlim za svobodo našega naroda. Vabimo vse prizadete družine in vse, ki soču strujujejo z našimi žrtvami.

Okrožni odbor Slov. prosv. zveze za Goriško

procesu, naj vestno izpolnjujejo svoje dolžnosti. Opozoril jih je na stoletne tradicije pravičnosti, po katerih naj se ravnaajo na tem velikem procesu.

Narodno osvobodilno gibanje v Indoneziji in Indokini

Prvotno je šel po svetu glas v zvezi z dogodki v Indokini in Indoneziji, da so te prave ljudske pokrete povzročili Japonci. Posebno radi so si to izmišljevali Nizozemci in drugi monopolisti, ki še vedno ljubosumno čuvajo in branijo svojo imperialistično kolonialno last in posest.

V polpretkli dobi se je utegnulo pripetiti, da so imeli tudi Japonci prste vmes, a sedaj nimajo ničesar skupnega z borbo pristnega in pravega indoneškega ljudstva za svobodo in neodvisnost.

Tudi kolonialni narodi so postali dovolj odrasli in vodijo že sami borbo proti zatiralcem; razplet narodno osvobodilnega pokreta v Indoneziji je prišel že tako daleč, da je ljudska vstaja splošna in v velikem obsegu.

Tudi v Palestini so še nemiri; angleške čete ki so razmeščene v Sveti deželi morajo ostati na svojih mestih... neprijetni dogodki so bili tudi v Egiptu.

»Izvestija« pa pišejo o resničnem položaju v severni Perziji in dostavljajo, da ni res, da bi tam izbruhnila separatistična vstaja in, da bi tu pa tam prišlo do spopadov s policijo, kakor je pred nedavnim ponovno javil londonski radio.

Interesirana propaganda je raztrosila tudi laži o ruskih tovornih vozovih s puškami in s strojnimi za azerbejdžansko prebivalstvo...

V resnici so bile v severni Perziji, le demokratične volitve v krajevne samoupravne organe. Rusi niso odgovorni za spopade.

Prebivalci severne Perzije so večinoma Azerbejdžanci. Razmere tam pri njih so bile približno take kot pri nas tu, v ožji domovini na Primorskem, kjer nismo smeli imeti pod fašizmom ne šol v svojem lastnem jeziku in ne izdajati svojih knjig, listov itd.

Sedaj so Azerbejdžanci severnega Irana ob priliki volitev zahtevali od Perzije iste svoboščine kot pritičejo suverenemu narodu.

Poleg perzijskega jezika zahtevajo pouk v materinem azerbejdžanskem jeziku; slično naj se zgodi na sodnih in sploh na vsem polju samouprave, ki je demokratična zahteva azerbejdžanskega prebivalstva.

POGREB nad 100 partizanov in talcev

Zveza Primorskih Partizanov sporoča: V nedeljo, 25. t. m., ob 9.30 zjutraj se bo vršil v Gorici veličasten pogreb nad 100 partizanov in talcev, ki bodo prenešeni iz krajev, kjer jih je zadela naci-fašistična krogla.

Zalna svečanost se bo vršila na Travniku, kjer bo sledil cerkveni obred.

Vsi Partizani, »Patrioti« in sodelavci so vabljeni, da se zadnjič poslovijo od Tovarišev, ki so dali svoje življenje v borbi za svobodo.

Večna slava Junakom naroda!

Vabljeni so tudi vsi tovariši iz goriškega okrožja, ki so se svoj čas borili v Španiji za svobodo.

V soboto dne 24. novembra ob 8. uri zvečer bo v dvorani Ljudskega doma v Gorici zalna seja v spomin vsem padlim za svobodo našega naroda. Vabimo vse prizadete družine in vse, ki soču strujujejo z našimi žrtvami.

Okrožni odbor Slov. prosv. zveze za Goriško

DEPUTACIJE IZ GORIŠKIH OKRAJEV PRI BRITANSKIH PARLAMENTARCIH V TRSTU

V soboto, 17. novembra je ljudstvo v okrajih Miren, Gradiška, Krmin in Brda izvedelo, da se britanski parlamentarci, ki so kot opazovalci in novinarji prisostvovali volitvam v Jugoslaviji, vračajo preko Trsta v Anglijo. Takoj so se organizirale delegacije, ki jih je ljudstvo poslalo v Trst, da izrazijo visokim gostom goreče želje vsega našega ljudstva za čimprejšnjo priključitev Primorske s Trstom in Gorico k materi domovini, demokratični federativni Jugoslaviji. Kljub težkočam se je slovenskim in italijanskim deputacijam posrečilo v zadnjem trenutku priti v stik z britanskimi parlamentarci, ki so že vstopili na vlak, in jim razodeti želje slovenskih in italijanskih demokratičnih množic Julijske krajine. Z velikim zanimanjem so se visoki gostje pogovarjali z našimi deputacijami, jim stavili razna vprašanja ter jim obljubili, da bodo zastavili vse svoje sile k temu, da se vprašanje Julijske krajine reši tako kot si ljudstvo te pokrajine želi. Eden izmed parlamentarcev je med drugim dejal: »Mnogo smo že slišali o vaši herojski borbi proti nacifašizmu, dobro smo tudi informirani o vaših težnjah in zahtevah za priključitev vašega ozemlja k Jugoslaviji. V tem tednu, zlasti danes v Trstu smo se na lastne oči prepričali, da so vaše zahteve upravičene in da morajo biti izpolnjene. Govorili smo tudi z vašim maršalom Titom, tudi on se močno zanima za vašo usodo. Mi bomo storili vse kar je v naši moči, da pripomoremo k pravični ureditvi tega ozemlja.«

Furlanski delegat iz okraja Krmin je tudi izrazil poslanecem željo vsega furlanskega antifašističnega ljudstva za priključitev Furlanije do bivše avstro-italijanske meje k demokratični federativni Jugoslaviji. Britanski poslanec je začuden vprašal tovariša iz Krmina: »Kakaj se pa vi Italijani hočete priključiti k Jugoslaviji. Ne bi bilo bolje za vas da bi ostali združeni s svojimi brati v Italiji. Saj bo tudi Italija postala demokratična kot je Jugoslavija.«

»Ne gospod«, mu odgovori tovariš iz Krmina. »Že tisočletja živimo skupno s slovenskim ljudstvom Julijske krajine, skupno s tem ljudstvom smo se borili in prelivali kri za uničenje naci-fa-

šizma ter za srečno bodočnost slovenskega in italijanskega ljudstva Julijske krajine v demokratični Federativni Jugoslaviji. Naši odnosi s slovenskim antifašističnim ljudstvom so več kot normalni, so pristrčni tako kot so bili v borbi proti skupnemu sovražniku. Zato hočemo tudi v bodoče složno živeti na skupni zemlji s slovenskim ljudstvom kot enakopravni državljani v federativni Jugoslaviji. Vas pa dragi gospodje pristrčno prosimo, v imenu vsega antifašističnega furlanskega ljudstva, da boste pravično tolmačili naše želje, ko se bo odločalo o pripadnosti naše zemlje. Zelo bi nas veselilo če bi se hoteli vi gospodje osebno prepričati o stanju v Furlaniji. Vsa vzhodna Furlanija z Gorico vred je vam na čast zelo lepo okinčana z jugoslovanskimi in italijanskimi zastavami s peterokrato zvezdo in z zastavami vseh velikih zaveznikov ter z venci in raznimi napismi s katerimi izraža furlansko ljudstvo svojo gorečo željo in zahtevo za priključitev vzhodne Furlanije skupno z ostalo zemljo Julijske krajine, Gorice in Trsta k novi Jugoslaviji.«

»Zelo mi je žal — je dejal g. poslanec — da si naša skupina ne more ogledati vaših krajev in se boljše seznaniti z dušo furlanskega ljudstva. Vsekakor pa boste imeli še čas in priliko pokazati svetu vaše želje in vaše zahteve.«

Britanski poslanci so se več kot pol ure pristrčno razgovarjali z zastopniki slovensko-italijanskega ljudstva in dali vsa zagotovila za čimprejšnjo in ugodno rešitev pripadnosti Julijske krajine tako kot si ljudstvo želi.

Na izjavo ljudskih nasprotnikov naših okrajev, da se nam kratijo in teptajo naše demokratične pravice od strani ZVU, pravice, za katere smo se borili in ob strani velikih zaveznikov prelili zanje potoke človeške krvi, so britanski poslanci obljubili, da se bodo tudi za to stvar zanimali. Končno so se s pristrčnimi pozdravi poslovili od deputacije protifašističnega ljudstva Julijske krajine. Od obeh strani so se čuli živahni vzkliki v pozdrav.

Britanske parlamentarce in novinarje je pozdravil tudi zastopnik našega lista, s katerimi se je dalj časa pogovarjal v pristrčnem in prijateljskem razgovoru.

COLOTTIJEVA BANDA

Pred izrednim porotnim sodiščem v Trstu je bila razprava proti najostudnejšemu biriču Colottijeve bande iz via Bellosguardo. V jezuitskih zaporih in v Koroneju so podivjano zver v podobi agenta Ribauda Lucio vsi poznali pod nazivom »Hitler«. Nič mu ni pomagalo, da si je maja meseca obril brke, ki so spominjale na Hitlerjeve, a navzlic temu ga je tržaška Narodna zaščita staknila ter ga vrgla v zapore, kjer je do 19. t. m. čakal na obsodbo. Stotine mučenih, ne bi stali v sodni dvorani, če bi prišli v Trst kot priče. Prisotne priče, štiri ženske in trije moški, ki so spoznale v Ribaudu svojega mučitelja, so pripovedovale o mučenjih, ki so jih prestali v podzemskih kletih v vili Bellosguardo. Množica v dvorani ni več zadrževala gnusa do obtoženca in je glasno mrmrala. Priče mu z neizpodbitno točnostjo očitajo, da jih je pretepal z bičem, da jih je na zloglasni »kisti« zvezane za noge in roke ter z glavo navzdol in popolnoma slepene, dušji z vodo, zbijal zobe, pulil nase, žgal s cigareto, stiskal prste med vrata, s kleščami ščipal po telesu, naganjal pse na njih. Celo na sodnike so izjave napra-

vile mučen vtis in branilec sam ni mogel mimo dejstva, da še ni bilo na sodišču tako verodostojnih izjav na račun obtoženca in pristavil: »Šele danes smo zvedeli golo resnico o tem, kar se je dogajalo v vili Bellosguardo«. In pomislite, desna roka Collottija, agent Ribauda, ni napravil še zadosti, da bi zaslužil smrtno kazen ali dosmrtno ječo, kar že itak ne bi otehtalo vseh zločinov nad ljudmi, od katerih si še marsikateri ne more v Trst, ker poškodovan na zdravju. Potem sodeč menimo, da se ni treba Colottiju ničesar bati, če bi prišel v Trst... saj je vršitelj njegovih ukazov prejel samo 22 let in 6 mesecev zapora in Colottiju ne bi bilo treba potemtakem prav nič odsedeti.

To še ni dovolj, največje presenečenje nas je šele čakalo, dasi ravno smo v cona A že navajeni na vsakovrstna presenečenja. Poleg dveh razbremenilnih prič Ribaudija, oba njegova kolega iz juga in pomožna policista na inšpektoratu smo kar naenkrat zagledali pred nami samega... šefa kabineta ali »capo gabinetto« kot so ga boli po domače poznale žrtve Colottijevih biričev. To je bil opolnomočeni inšpektor in kot

tak odgovoren za vse, kar se je dogajalo na policiji. Ta zakrknjeni starec ali »commendatore« kot ga sodniki nazivajo, ali dr. Sigillo Giuseppe se predrzne predstaviti kot razbremenilna priča svojega hlapca Ribauda. Da li podkrepil svoje trditve v zagovor zločinca in si pridobil pred sodniki večje zaupanje s povdarikom pove, da je bil »commissario capo di pubblica sicurezza« in da je tudi sedaj nekaj podobnega, ker zavzema mesto vodilnega funkcionarja na policiji v Vidmu. Šef kabineta, dr. Sigillo, takole zagovarja svojega hlapca - biriča, najprej mu da dobro spričevalo, da se je dobro obnašal, da je bil nameščen pri razdeljevanju benčina in da je imel le ta posel, torej se ni mogel pečati z drugim, povrh pa da je bil možgansko pretrešen. Tako torej, šef kabineta ne ve, kaj so delali komisarji Collotti, Miano, Gentile, ne ve, čemu je služila podzemna klet, na ta način lahko reče, da niti ne ve, kje se mu je tedaj glava držala. Bilo bi zelo zanimivo vedeti, ako je na sedanjem položaju na policiji v Vidmu, v »demokratični« tak, da vse sproti pozablja in sploh nič ne ve, kar še zdaleka ni v skladu s funkcijo na tako važnem mestu. — Pri tej priči je nastalo mrmanje med ljudstvom zato jo je »commendatore« čvr-

sto popihal izpred nog presenečene publike. Tudi njega je nekdo spoznal, da je bil prisoten pri mučenjih, zato se je čulo: »Aretirajte ga...« Ali nihče ga ni aretiral tako jo je lahko nemoteno in pravočasno odkuril iz sodne palače.

Mnogo smo se naučili na tej tako zgovorni razpravi, in sicer, da se pravzaprav na sodišču tepta načelo »La legge è uguale per tutti«, da »demokratični branilci kot je odvetnik Kezich, cenijo le razbremenilne izjave prič kot je dr. Sigillo, medtem ko mečejo luč nezaupanja in laži na izjave izmučenih žrtev fašistov, in še to, da je spogledovanja vredno, da je poveljnik najhujše fašistične politične policije kot je bil inšpektorat v Trstu še vedno poveljnik italijanske policije z edino razliko, da je sedaj v Vidmu.

In potem se čudite, da danes v Julijski krajini zapirajo antifašistične borce, partizane in garbaldince, fašisti pa se smejo sprehajati po mestnih korzih...

In ne pozabite na prizadevanja italijanske vlade v Rimu in njenih reakcionarnih podreptnikov v Trstu in Gorici, ki nam ponujajo to šaro, kakršna je današnja Italija, kjer kar mrgoli takih commendatorjev, sedaj visokih funkcionarjev, kot je dr. Sigillo z zloglasne policije turobne vile Bellosguardo.

IZ NAŠIH KRAJEV

Iz Pevme

Na pokopališču v Pevmi imamo pet novih grobov. — V domačo zemljo se je vrnilo pet borcev JA, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za svobodo nas vseh, za ono svetlo in resnično svobodo, ki je za nas mogoča le v naročju ljubljene matere Jugoslavije. V Oslavlju je bil postavljen ob domovih padlih tovarišev Alfonza in Darinka žalni slavolok, pri katerem se je zbralo že v zgodnjem popoldnevu mnogo ljudi. Na obeh straneh ceste je bil špalir nepreglednega števila vencev in cvetja. Napis »Slava padlim borcem« je plapolal v zraku, spominjajoč nas na naše velike dolžnosti do njih.

Ob presunljivih klicih jokajočih mater so se nam srca krčila v strašni bolečini. O želeli bi, da bi vsaj eden od tistih, ki so ravno ta dan manifestirali v Gorici proti »s'ciavom« videl v razbolelo dušo teh mater in enkrat spoznal vso ogromno grenkost našega naroda!

Žalne zastave so se zgrinjale na vseh hišah. Pevski zbor in godba sta padle sinove spremljala z žalostinkami in žalnimi koračnicami. Mimo drugega žalnega slavoloka je sprevod dospel do cerkve. Tu se je zopet oglašil pevski zbor. Domači g. župnik se je od borcev poslovil z ganljivimi besedami in povdaril pomen njihove smrti v borbi. V poslovnih govorih ob odprtih grobovih smo vsi znova prisegli neomajno vztrajnost in zvestobo v borbi do končnih ciljev, do priključitve naše trpeče zemlje k domovini Jugoslaviji, za katero so se borili in padali tisoči naših primorskih sinov.

Iz Medane

Mladina in žene iz Medane so šle dne 14. novembra obiskat antifašistične borce, ki se nahajajo v goriških zaporih. Med njimi je hrabri borec JA, tov. Zmago iz Podgoric; zaslužna aktivistka OF, tov. Danica Juričič in tov. Štekar iz Števerjana, ki je bil interniran v Nemčiji. Zavezniki so ga že po dveh dneh prihoda domov aretirali pri manifestaciji v Gorici, dne 17. avgusta t. l.

Naše ljudstvo, ki je že dovolj okusilo trpljenje po zaporih za časa 25 letnega fašističnega zatiranja, se je spomnilo na naše

borce v zaporu tudi z darovi. Žene in mladina so jim nesle 15 litrov vina, pol litra žganja, 4 kg kruha, 5 kg jabolk, jajca in tobak. Naj tudi ostale vasi v Brdih posnemajo dobre žene in mladino iz Medane.

Iz Breginjskega kota

Medtem, ko se starejši radi med seboj ravsajo, ne toliko iz ideoloških prepričanj kot iz osebnosti, so naši najmlajši — pionirji na čisto drugi poti.

V Sedlu je organiziranih okrog 40 najmlajših v broječo četo. Dečki in deklice se med seboj lepo razumejo, so iskreni, ne glede na to, kakšnih misli so njihovi starši. Igrajo se vojake, učijo se vojaških vežb. So pa pridni tudi v kulturnem delu. Učijo se igrati in pesmi za javne prireditve. Dne 4. novembra so imeli v Sedlu dobro uspel pionirski miting. S tem so veselo praznovali vrnitev na svoje domove njihovih staršev iz Marseille-ja. In res, lahko so jih srečni. Vrnili so se kot zavedni Slovenci in poborniki borbenosti za priključitev našega ozemlja iz te in one strani Soče k domovini Jugoslaviji. Prinesli so med vse novega duha, novega poleta in upanja, da bo vse to kmalu uresničeno. Mitinga se je udeležilo čez 150 ljudi zlasti mladine, ki je prišla iz vseh vasi Breginjskega kota. Izvajala se je igrice »Neubogljivci«, ki so ji sledile pevske točke n recitacije pionirjev. Devletna Ančka je prav lepo deklamirala »Mi vstajamo«. Tovariš iz okr. SIAU-ja je v otvoritvenem govoru pozval tovariše, ki so prišli iz Francije, naj ostanejo trdni in zavedni, naj ne nasedajo domači in tuji reakciji, ki dela le v korist tujcem in naj se vključijo v prosvetna društva kjer bodo našli mnogo zadoščenja. Na tem mitingu so pionirji nabrali 1000 lir za RKS. Veselje bi bilo neskalkano, ako bi se med prsto zabavo, ki je sledila prireditvi, ne vrnil vmes Baloh Alojz, bivši miličnik, dezertar iz JA in delavec okupatorja. Mladinka, ki je z njim plesala, ga je pustila sredi plesa v splošno odobravanje vseh.

Približno ob istem času je prosvetno društvo »Svoboda« priredilo v Starem Selu kulturno prireditve, ki se je udeležilo nad 300 ljudi z Breginjskega kota.

Igrali so enodejanko »Analfabet« in »Vendar sama«. Za sklad prosvetnega društva je bilo nabranih približno 12.000 lir.

Nove gomile za naše junake

V dneh 3. in 4. t. m. smo pripeljali v Jamlje zemeljske ostanke naših padlih borcev za svobodo, katere smo odkopali v Vrtojbi, Starigori, Šempasu in Otočci.

Vse vasi so nam po bratsko šle na roko; priredile so lepe pogrebe, ognile so se v žalne zastave, pevski zbori so zapeli ganljive žalostinke in velike množice vaščanov so spremljale te žrtve nacifašizma na njih zadnji poti.

V Jamljah se je vršil zadnji pogrebni obred. Več tisočev je prisostvovalo tej žalostni poti in se v zadnje poslovalo o! dragih borcev. Tudi tukaj so bile krste okinčane s cvetjem in venci, govorniki so se s pretresljivimi besedami poslovili od junaških borcev in pevski zbori so se jim oddolžili z žalostinkami. Nato jih je zagnila ljuba domaca zemlja.

Dne 12. t. m. so pripeljali v Tolmin zemeljske ostanke 8 borcev za svobodo. Med njimi je bil tudi mladi italijanski garbaldinec, ki je skupno z našimi partizani prefil kri za našo boljšo bodočnost. Pogrebni svečanosti se je udeležila velika množica ljudi. Poročnik komande mesta je spregovoril o junaštvu naših borcev, pevski zbor jim je zapel ganljivo žalostinko, četa III udarne brigade je oddala salvo, nato so položili na te nove gomile cvetje in vence.

Na volišču

Ze prvi pogled na zunanost Ljubljane je nudil vsakemu presenečenje. Tako ni še bila doslej okrašena nobena hiša, nobena stavba v Ljubljani. Vse ljudstvo je hotelo že s tem dati duška svojemu navdušenju, da je okinčalo na najlepši in najpristrčnejši način svoja volišča. Dan pred volitvami je imel videz praznika, ki se bliža: Gospodinjje so pekle, pospravljale, čistile, kot so imele doslej navado le za Božič. Vsi so čutili, da se bliža dan velike zmage, dan veselja, dan dokončne odločitve!

Ob 7. uri zjutraj so bile vse volilne komisije na mestu. Pred vrati nekaterih volišč so že čakale vrste ljudi, ki so že komaj čakali, da storijo svojo dolžnost napram narodu. Pred nekim voliščem je že od 6. ure dalje čakal star mož, ki je hotel biti prvi. Nato po 7. uri pa so se vrste vedno bolj večale, odstotki volilnih udeležencev so bili z vsako uro večji.

Resnost volilcev in ganljiva čustvenost, ki so jo kazali nekateri, ki so prvič v življenju volili, je dala še večji povdarek slovesnosti tega dneva. Vsak, ki je opravil svoje delo in se odstranil z volišča, je imel občutek, da je storil nekaj velikega.

Vojska, ki se je v skupinah vračala iz sobe, je pred voliščem na cesti zaplesala kolo. Mladina je prišla na volišče v zastavah in pojoč in se je tako tudi vračala.

Povsod si videl razigrane skupine, ki so manifestirale s pesmijo skozi mesto. Kdor je doživel sam ta praznik v našem belem mestu, ga ne bo pozabil.

Darujte

za Tiskovni sklad
„Soškega tednika!“

KDO BO MIKLAVŽEVAL V VERDI-JU?

Ko se je ljudstvo Slovenskega Primorja dvignilo proti okupatorju si je vzelo za cilj osvoboditi vse narodno ozemlje od fašizma, uničiti vsako narodno zatiranje, utrditi ljudsko oblast in priključiti Slovensko Primorje k materi Jugoslaviji.

Na osnovi tega konkretnega programa se je razvila narodna vstaja na vsem ozemlju. Primorska je postala poprišče hudih bitk. Ljudstvo tega ozemlja se je borilo junaško in nesebično. Vojni napori vsega prebivalstva so bili ogromni, vse je delalo za zmago zavezniškega orožja. Padali so minerci, talci, kurirji, ki so bili kot obveščevalci in služili za vezo med zavezniškimi misijami. Mlado in staro, brez razlike spola, se je izpostavljalo in vsak je z ljubeznijo izvrševal povelje, ki se je glasilo: uničiti fašističnega zavezevalca. Ker smo bili tako vztrajni in požrtvovalni, smo imeli težke žrtve tudi med civilnim prebivalstvom. Za to vedo tudi naš zavezniški. Vedo tudi to, da je bila bela garda tista oborožena tolpa, ki je strahovala, morila, ropala, požigala in vodila SS-ovce ter črnosrajčnike na najgusnejša dela v zgodovini vojne. Požgani Komen, razrušeni Rihemberk in na tisoče domov širom Primorske danes obtožuje belogardiste za izdajstvo in grozodejstva, ki so jih izvršili nad svojim narodom. Gospod Petkovšek je dajal pobudo za to s svojimi lažipropagandnimi lističi, ki jih je sestavljal v vipavski dolini pod zaščito naci-fašističnih okupatorjev.

Danes, ko se prekopavajo in prevažajo zemeljski ostanki nešteti talcev, zahrbtno umorjenih aktivistov osvobodilne borbe, se izmeček človeške družbe, gospod Petkovšek, se drzne spletkariti po Gorici. Preoblekel se je v ovčjo kožo, trka se na prsa, da je demokrat in da je žrtev in politični emigrant. Ta narodni sovražnik postopa po Gorici, se hlina ljudstvu, da bi ga znova ogoljufal. Naj vedo tudi naši zavezniški, da je zbežal pred roko pravice in da se je včeraj še boril proti zavezniškemu orožju. Prišlo nam je na uho, da znani belogardist in spletkar, urednik nacističnega glasila »Vipavca« v osebi Petkovška s pomočjo svojih somišljenikov namerava privediti v Gorici »Miklavžev večer«, ki bi naj osrečil revne otročičke. Prav gotovo ne misli gosp. Petkovšek na fiste otročičke, ki jih je pomorila belgarda, marveč kvečjemu na one, ki so ostali brez hraniteljev, ker so jih pobili njegovi domobranci, ko so strahovali na Goriškem.

Resnici na ljubo naj vsa primorska javnost ve, da je imenovani gospod izraziti belogardist, zvesti pomagač naci-fašizma in eden od tistih, ki je v »Vipavcu« ščuval ne samo proti partizanom ampak tudi proti zaveznikom. Danes se imenovani izdaja za ubogega begunca, v resnici pa je sramotni izdajalec in beži pred ljudsko pravico, laska se pri tistih, katere je včeraj obrekoval.

Predvsem je obžalovanja vredno to, da so šli zavezniški na limanice takemu zlikovcu kot je Petkovšek in mu dali na razpolago dvorano Verdi, medtem ko so do sedaj sistematično odklanjali dovoljenje za vstop v to dvorano in za prireditve antifašističnim organizacijam, ki so nastale tekom oboroženega upora primorskega ljudstva.

Opozarjamo vso svobodoljubljivo javnost na Goriškem, naj ne naseda Petkovšku in njegovi družbi, ki baje misli miklavževati v Verdijevem gledališču.

Slovenci v Gorici bomo miklavževali v Ljudskem domu, vrata doma so odprta za vse poštene, ki se niso pregrešili proti časti slovenskega naroda. Reakcijo, ki ji načeljujejo razni Petkovški pa bomo razkrinkali in s tem doka-

zali, da smo enotni, ko gre za čast in ponos slovenskega naroda. Belogardisti so morilci, požigalci slovenskih domov, oni so izdajalci slovenskega rodu, oni so fašizem, zato roke proč od Petkovška in njegove družine.

L.

Gospodarjem goriških palač in podjetij

Na dan praznika dela, ki ga je slavilo delovno ljudstvo goriške dežele, Krasa in Brd, Vipavske in Furlanske ravnine ter Soških hribov, so gospodarji in posestniki goriških palač in podjetij zaprli vsa okna in vrata teh palač.

S tem so namenoma javno pokazali, da sovražijo to delovno goriško ljudstvo, da sovražijo njegov praznik dela, ki je bil obenem praznik slovensko-italijanskega bratstva, rojenega v trpljenju in borbi zoper fašizem in reakcijo.

Ne vemo sicer, kaj oni bolj sovražijo, ali to, da se je tisto pravo goriško ljudstvo, italijansko in slovensko, katerega rod živi in trpi na tej zemlji že skozi dolga stoletja, pobratilo v borbi zoper nasilja sovražnih mu državnih oblasti in hoče to bratstvo učvrstiti tudi v delu in naporih za obnovo svojih domov, ki mu jih je fašizem upropastil! Vemo prav dobro, da so ravno ti gospodarji goriških palač, ki so v nedeljo, 18. novembra ukazali zapreti vrata in okna, da bi preprečili vsak stik med seboj in tem ljudstvom, glavni stebri reakcije in fašizma, zlasti oni, ki so prišli v Gorico šele s fašizmom in da so ravno oni v veliki meri moralno in tudi dejansko sodelovali pri divjanju fašizma po naših vaseh, in proti našemu ljudstvu in zato so krivi njegove velike nesreče.

Morda pa oni sovražijo ravnotako tudi napore in plodove tega ljudstva, ki so jih oni sami doslej iz polnih rok uživali, od njih bogateli in z njimi zgradili te svoje ponosne hiše in palače, katere so tako skrbno zaprli pred njim na dan njegovega praznika dela!

Naj bo kakor koli! Naše delovno ljudstvo je to opazilo in pravilno razumelo. Razumelo je, da gospodarji goriških palač in hiš, ki so to storili, stebri in nosilci fašizma, reakcije in italijanskega imperializma, nočejo imeti nikakih stikov z ljudstvom goriških Brd, Vipavske, Krasa, Furlanije in Soške doline, ker to ljudstvo sovražijo!

Zato bo to ljudstvo odslej dobro pazilo, da v bodoče ne bo več prestopilo praga trgovin in podjetij tej svojih sovražnikov in jih s svojo navzočnostjo žalilo, niti jim ne bo vsiljevalo svojih krvavo prisluženih zaslužkov za njihovo blago in izdelke.

Upamo, da bodo gospodje gospodarji goriških palač in trgovin s tem zadovoljni.

Naše ljudstvo bo to gotovo rado storilo.

Zvestoba za zvestobo

Pred dnevi je mladina iz Števerjana poslala preko Mladinske fronte iz Gradiške 80 kvintalov drvi partizanski bolnici v Gradiški.

Mladinska fronta iz Gradiške, Zveza partizanov in bolni tovariši se tem potom najtopeje zahvaljujejo mladini iz Števerjana za dobrodošli dar. To pa je obenem nov dokaz solidarnosti slovenske mladine do italijanske. Ko smo šli v njih vas po drva, — pravijo tovariši iz Gradiške — so nas sprejeli ne kot prijatelje, marveč kot brate.

Naročite Koledar Gregorčičeve Založbe!

VOJNA ŠKODA

Zadruga vojnih oškodovancev je pripravila za svoje člane dvojezične tiskovine za prijavo škod na nepremičninah, na hišnih premičninah in na kmetijskih premičninah.

Razen tega ima na razpolago priloge za popis premičnin, ravnokotke dvojezične, v katerih so navedene razne običajne premičnine.

Zadruga je določila domače cennike, ki bodo vršili cenitve škod za člane zadruge po dogovorjeni tarifi. Imenik teh cenilcev bo sporočen podružnicam v najkrajšem času.

Zadruga je pripravila tudi cennike za pomoček pri pravilni ocenitvi premičnin in nepremičnin.

Zadruga vojnih oškodov.

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Gorici se je obrnilo na finančno intendanco v Gorici s prošnjo za pojasnila, kako naj se predlagajo prošnje za vojno oškodnino, ki pritiče za škode na kmetijskih premičninah in nepremičninah.

Odgovor se glasi:

Oškodovane mora predložiti prošnjo v dveh izvodih financni intendanci v Gorici. Za prošnjo naj se rabijo tiskovine, ki se dobijo pri finančni intendanci.

Prošnji, ki se nanaša na kmetijske premičnine naj se priložijo:

- družinski list;
 - potrdilo o državljanstvu;
 - kazenski list;
- Prošnji, ki se nanaša na kmetijske nepremičnine, naj se priloži:

- potrdilo o državljanstvu;
- kazenski list;
- zemljiško-knjižni izvleček;
- katastrski izvleček.

ZA REVNE OTROKE

Predsedstvo goriškega področja nam sporoča, da je potrebna akcija za revne otroke, da se jim nudi pred bližajočo se zimo nekaj prepotrebni oblačil, perila ter živčev.

Obrača se na vsa dobra srca s prošnjo, da darujejo po svoji možnosti, da bodo tako ublažili bedo teh nesrečnikov. Ker bodo denarni prispevki uporabljani samo za nakup oblačil, ob tve in živčev, se sprejemajo tudi igrače, katere nameravamo priložiti božičnim paketom.

ZA SREDNJE ŠOLE

Dijaki, ki želijo polagati razredne ali tečajne izpite na slovenskih srednjih šolah v Gorici, naj vložijo prošnje na kolkovanem papirju za 8 lir z vsemi predpisanimi listinami najkasneje do 28. t. m. na ravnateljstvo šole, na kateri nameravajo delati izpite.

Razredni izpiti se pričnejo 10. decembra, višji tečajni izpiti (matura) pa 17. decembra, vsakokrat ob 9 dopoldne v prostorih Šolskega doma v ulici Croce št. 3.

Natančnejša navodila za te izpite so na razglasni tabli v Šolskem domu.

OBJAVE

Urad za delo v Gorici sporoča, da je ZVU — Finačni odsek v Trstu, z dopisom z dne 9. t. m., št. 130 določila, da so osvobodilna nagrada in izredna nagrada določene v razglasu št. 4, podvržene dohodninskemu davku.

Statistični gospodarski kmetijski urad za goriško področje javlja, da ni dovoljeno si pridržati zase, družino ali drugačno domačo uporabo količino žita, ki je bila pridelana na posestvu, ki se ga je dalo v najem, čeravno je bilo to v pogodbi zapopadeno.

Trgovska zbornica za industrijo in kmetijstvo sporoča, da je s 1. novembrom t. l. zopet dovoljena prosta prodaja gorilnega spirita.

Trgovska zbornica v Gorici je prejela večjo količino čevljev, ki so namenjeni v prvi vrsti tovarišem, ki so se vrnili iz internacije, vojnim ujetnikom in tistim, ki so bili v zaporu. Za enkrat pridejo v poštev tovariši na desnem bregu Soče, tako okraj Krmin, Gradiška, Kapriva in Breginj. Prošnje naj se vložijo pri pristojni občini in sicer takoj. Dospelo je tudi nekaj čevljev za otroke. Ti se bodo razdelili družinam celavec in penzionirancev.

Tisti interniranci, ki so že dobili kakšen bon po 1. maju pa ne pridejo več v poštev.

Upa se, da bodo druge pošiljke čevljev še sledile, tako da bo mogoče vsem ustreči.

POZIV NA MEŠČANE

Mestno županstvo v Gorici nas je naprosilo za sledečo objavo:

Zima je pred vrati...

Po šestih mesecih odkar se je končala vojna, je v Gorici še na tisoče oseb, prizadetih po letalskih napadih, ki so še vedno brez strehe ali pa morajo stanovati v podstrešjih, kletih in drugih revnih prostorih, kjer se ni mogoče ogreti in niti ne obvarovati pred slabim vremenom.

Tudi ti so žrtve vojne.

Poleg tega je tudi mnogo oseb, ki se vračajo iz ujetništva, internacije ali begunstva v Gorico in tu ne najdejo doma, ker so njihova stanovanja zasedli drugi ljudje, ki se sedaj ne morejo umakniti, ker ne vedo kam iti.

Da se vsaj deloma ublažijo te razmere, toplo vabimo vse dobrosrčne družine, naj naznanijo stanovanjskemu odboru (v ulici Garibaldi št. 18, I. nadstropje) vse prostore, ki presegajo njihovo najnujnejšo potrebo.

Če bi pa ta poziv ne dosegel zadovoljivega uspeha, bo stanovanjski odbor prisiljen, da si preskrbi potrebne prostore z rekvizicijami.

Občinski predsednik: STECCHINA

DARILA

V počastitev spomina blagopokojnega nepozabnega trpina-mučenika Andrej Čuk daruje za našega dijaka 600 lir.

Družina Križnič - Kanal ob Soči

ZA ZAVREŽENIMI OKNI

Iz goriškega zapora smo prejeli dopis, podpisan od 15 deklet in žena ki so bile aretirane 4. t. m., dan reakcionarne manifestacije. Od zavezniške policije zaprte tovarišice niso mogle prenesti šovnističnega pohoda in so svojemu protifašističnemu srdu dale duška s tem, da so odločno reagirale na izzivalno obnašanje naših nasprotnikov. Ko je šel sprevod iz cerkve Srca Jezusovega proti spominskemu parku je italijanski duhovnik nahljil naša dekleta, ki jih je nato policija vrgla na vojaški avto, z besedami: »Portate via queste sfacciate di slave« (Peljite proč te nesramne slovenke). In to naj bo duhovnik? Ne, to je prav navaden fašist! Namesto, da bi delil bratstvo in ljubezen med ljudstvom se udeležuje strupenih manifestacij in toži svoje bližnjega.

V goriškem zaporu je tudi več fantov, ki so bili istega dne aretirani in ki čakajo z nami vred, neustrašno in neuklonljivo, da pridejo pred sodišče, kjer bodo še enkrat izpričali odločno voljo za našo pravično stvar.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritiče — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici Najemnik: „Primorski dnevnik“

ZA TISKOVNI SKLAD SOŠKEGA TEDNIKA

so darovali:

Za Tiskovni sklad Soškega tednika so darovali:

Kolportaza v Ajdovščini	L.	496.80
Tov. Kralj Franc	»	100.—
N. N.	»	10.—
Ing. Zdravko Turk	»	32.—
Pionirji iz Snežatnega	»	50.—
	L.	688.80

Skupno do sedaj L. 47.688.80

Naznanjamo vsem sorodnikom in znanecem, da bo v nedeljo, dne 25. novembra t. l. skupen slovesen pogreb, preljube hčerke, oziroma sinov:

MILOŠKE ŠTRUKELJ

19 let

padla v Cerknem, dne 27. januarja 1944

MILOŠA GOMIŠČEK

20 let

padel na Trnovem, dne 26. septembra 1943

FRANCETA MERMOLJA - MITJA

17 let

padel v Seneviku pri Lokovcu, dne 27. decembra 1944.

Svoja mlada življenja so dali za boljše bodočnost primorskega ljudstva.

Gorica, 21. novembra 1945.

Žalujoči starši, sestre in bratje

Naznanjamo vsem sorodnikom in znanecem in prijateljem, da bomo v nedeljo, dne 25. novembra t. l. prepeležali zemeljske ostanke padlega borca, našega ljubega

Dr. Alojza Louca

partizana v Gregorčičevi brigadi, ki je v 31 letu starosti, dne 30. julija 1943. v Črnicah padel v boju s fašisti.

Pogreb bo v Volčjadragi v nedeljo popoldne.

Gorica, Volčjadraga, dne 23. novembra 1945

Žalujoče sestre, brat, svakinja in nečak Saša

ZAHVALA

Mladini, njenemu vodstvu, tovarišem, osebnim prijateljem, vsem znanecem in sorodnikom, ki ste spremlili na zadnji poti našega najdražjega, nenadomestljivega šele 19 let starega

Dušana Leban-a

partizana Iv. gradnikove brigade, padlega v borbi 18. januarja 1944.

Vsem darovalcem vencev in šopkov se najsrčneje zahvaljujemo. Posebno zahvalo smo dolžni KNOO-ju iz Hote dršice in Leopoldu Gomišček, ki so pomagali pri izkopu in g. Škapinu za prevoz njegovega trupla v domači kraj, ter pevskega zboru za prelepe žalostinke; g. Zaletelu za tolažilne besede. Posebno zahvalo izrekamo godbi iz Prvačine in govornikom pri odprtem grobu, tovarišem garibaldincem iz Moše in tovarišem iz Vrtojbe. Še enkrat iskrena hvala vsem ki so pomagali pri pogrebu in sočustvovali z nami.

Št. Andrež, 19. novembra 1945.

Družina LEBAN

Preskrbimo se z lepim čtivom za zimo!